

TUNTOSARVI

Suomen Kuurosokeat ry:n järjestö- ja jäsenlehti

11
2016

Santeri valitsi koskettavimman veistoksen
Kommunikaatiopalveluiden juhlaseminaari

Sisältö

Pääkirjoitus: Taide koskettaa.....	3
Pohjoismaiden näkövammaiset naiset liriksessä.....	4
Kommunikaatiopalvelut 15 vuotta.....	8
Nuorten palsta: Kokemuksia liikuntaharrastuksista.....	10
Veistosten äänikuvailu.....	12
Elli Aaltosesta Kelan pääjohtaja.....	13
Selvitysmies Könkkölältä ehdotuksia vammaispalvelujen säästöiksi.....	14
Lyhyesti sosiaali- ja terveysalalta.....	16
Tiedote Kuopion aluesihteerin työalueen muutoksista.....	18
Ilmoitukset.....	19
Kuvamuistoja Koskettavin veistos -näyttelyn avajaisista.....	24

Kannen kuvassa **Santeri Grönlund** tekee valintaa omasta mielestään koskettavimmaksi veistokseksi. Kuvassa Santeri tunnustelee **Maija Kovarin** Myrsky-nimistä veistosta, joka kiinnosti häntä paljon. Lopulta voiton kuitenkin vei **Pia Männikön** maalarinteippityö (kuvassa) nimeltä Toiset ne kutoo. Kuvat: **Tuija Wetterstrand**.

Pitkä video Santerin tekemästä valintatyöstä löytyy Yle Areenasta viittomakielisten uutisten sivuilta. Huom! Vain viittomakielellä, ei tekstitystä tai tulkkausta suomeksi.

Seuraava Tuntosarvi ilmestyy jouluviikolla 51, viimeistään 23.12.

TUNTOSARVI
42. vuosikerta
ISSN 0358-2280

Julkaisija
Suomen Kuurosokeat ry.

Taitto
Tuija Wetterstrand

Päätoimittaja
tiedottaja Tuija Wetterstrand,
p. 040 753 2026, s-posti:
tiedotus@kuurosokeat.fi.

Viestinnän yhteistyöryhmä 2016:
Yhdistyksen hallituksen edustajat:
Esko Jäntti (pj) ja Sanna Paasonen.
Työntekijöiden edustajat: Jaakko
Evonen, Merja Kovanen, Kai Leinonen
ja Tuija Wetterstrand. Yhteinen sähkö-
posti: viestintaryhma@kuurosokeat.fi

Hinta
Vuosikerta 25 euroa. Suomen Kuuro-
sokeat ry:n jäsenille ja asiakkaille
ilmainen. 12 numeroa vuodessa print-
tilehtenä, pistekirjoituksella, Daisy-
äänilehtenä ja sähköisenä Luetus-
ohjelmassa.

**Tilaukset ja
osoitteenmuutokset**
Suomen Kuurosokeat ry, PL 40,
00030 IIRIS, p. 040 778 0299,
s-posti:kuurosokeat@kuurosokeat.
fi. Toimiston aukioloaika ma-pe
klo 8.00–15.45.

Painopaikka
Grano Kuopio

**Toimituksella on oikeus käyttää
lehden juttuja yhdistyksen inter-
net-sivuilla www.kuurosokeat.fi.**

Taide koskettaa

Lehden ilmestyessä Koskettavin veistos -näyttely on jo purettu ja veistokset lähetetty takaisin ne valmistaneille kuvanveistäjille. Tämä oli neljäs kerta, kun olin päävastuussa veistosnäyttelyn järjestämisestä. Olen kiitollinen, että olen saanut olla mukana. Näyttely on idealtaan täysin vailla vertailukohteita. Koskettavin veistos on moniaistinen veistotaiteen näyttely, jossa teoksia saa koskettaa. Työt ovat ammattikuvanveistäjien näkemystä kosketeltavasta taiteesta. Kuurosokealle, joka ei voi vastaanottaa tietoa visuaalisesti, taidenautinto aukeaa tunto- ja hajuaistin avulla. Koska näyttely kiinnostaa erityisesti suurta yleisöä ja rahoittajia, on sen avulla voitu tehokkaasti tiedottaa kuurosokeudesta.

Perinteisesti kuurosokeat ovat valinneet veistosten joukosta parhaan, koskettavimman. Tällä kertaa valinnan teki Santeri Grönlund, 16-vuotias syntymästään kuurosokea raisiolainen koululainen. Oli mahtava seurata kun Santeri kävi huolellisesti läpi kaikki veistokset käsin tunnustelemalla. Santeri osasi myös upeasti tiivistää näyttelyn tärkeimmän annin kuurosokealle. ”On hienoa, kun kerran-

kin saan koskea veistoksiin ja tutkia niitä tuntoaistin avulla. Yleensä minun pitää aina tyytyä pelkkään sanalliseen kuvailuun. Veistoksissa on erilaisia muotoja ja pintoja. Ne hämmästyttävät, naurattavat ja saavat mielikuvituksen liikkeelle.”

Santerin omasta mielestä koskettavin veistos on Helsingissä asuvan ja työskentelevän kuvataiteilija Pia Männikön maalarinteippityö ”Some people knit” (suomeksi ”Toiset ne kutoo”). Santeria viehätti työssä erityisesti sen muotokieli ja keveys. ”Veistos on uskomattoman ihmeellinen. Siinä on hienoja pyöreitä muotoja ja sen merkitys jää mietittävään. Harva osaa tehdä niin erikoisen kevyen teoksen, jossa on pyöreiden muotojen lisäksi oma tuoksunsa”.

Toivottavasti ennätit tutustua näyttelyyn ja nautit siitä itsekin. Jos Koskettavin veistos -näyttely vielä tulevaisuudessa järjestetään, se tapahtuu yhdistyksen 50-vuotisjuhlavuotena 2021.

Hyvää alkavaa joulunaikaa kaikille!

Tuija Wetterstrand
tiedottaja ◆

Pohjoismaiden näkövammaiset naiset liriksessä

Teksti ja kuvat: Sanna Paasonen

Syyskuun viimeisenä viikonloppuna Helsingin liris-keskuksessa pidettiin pohjoismainen näkövammaisten naisten konferenssi, joka sai Braille-salin täyteen. Olin paikalla Suomen Kuurosokeat ry:n puolesta. Pyysin seurakseni paikallista naispuolista ystävääni, jonka kanssa sain vaihtaa ajatuksia konferenssin annista heti tuoreeltaan. Viikonloppun teema oli ”Moderni näkövammaisen nainen” ja ohjelma painottui kokemuspuheenvuoroihin nuoresta opiskelijatyöstä isoäitiin. Vaikka puhujat elivät eri elämänvaiheissa ja eri maissa, heitä kaikkia yhdisti kokemus kasvamisesta näkövammaisena naisena. Puheenvuorot olivat niin samankaltaisia, että olisin kaivannut jotain uutta näkökulmaa.

Kaksi puheenvuoroa sai mielenkiintoni heräämään. Toinen niistä oli ruotsalaisen näkövammaisen äidin tarina elämästä kuulovammaisen

poikansa kanssa. Heikentyvän näkönsä vuoksi äiti päätti kommunikoida lapsensa kanssa puhekielellä, vaikka sai viittomakielen opetustaan pian pojan syntymän jälkeen. Hän kiinnitti sanalaput eri kuvien viereen ympäri kotia ja halusi tällä tavalla opettaa pojalleen puhekieltä. Poika kävi kuitenkin erityiskoulussa ja oli jopa viikkokausia poissa kotoa, silti kotona ollessa kommunikoi ainoastaan puhekielellä. Kuunnellessani puheenvuoroa minun täytyi muistuttaa itselleni, että tämä nainen syntyi noin kuusikymmentä vuotta sitten ja silloin viittomakielen asema oli selvästi huonompi eikä taktiillista viittomakielestä ollut mahdollisesti saatavilla tietoa. Kysyin naiselta syytä hänen kielivalintaansa. Taktiililla viittomakielellä molemmat olisivat voineet kommunikoida esteettömästi, vaikka äidiltä olisi mennyt näköaisti kokonaan. Äidin mielestä puhekieli oli pojan menestyksen avain ja oli halunnut panostaa nimenomaan puhekielen kehitykseen. Hän kehui pojan

NKK kvinnokonferens
Den moderna, synskadade kvinnan

23.-25.9.2016

Braille-salin ovella konferenssin nimi kerrottiin ruotsiksi.

tämänpäiväistä menestystä, koska poika työskentelee nykyään puhekielisessä ympäristössä arvostetulla työpaikalla. Aloin miettiä, että ehkä poika ei ollutkaan kuuro vaan huonokuuloinen. Äiti esitteli poikaa kuurona koko esityksen aikana, mutta vastatessa kysymykseeni hän sanoi pojan myös kuulevan.

Toisessa puheenvuorossa oli norjalainen näkövammaisen isoäiti, joka vertaili itseään jatkuvasti toiseen näkevään isoäitiin ja yritti todistella poikansa perheelle osaavansa hoitaa lapsenlasta yhtä hyvin. Epäilykset omasta kyvystä isoäitinä ja jatkuva jännittäminen stressasivat välillä. Hänestä tuli myös ylihuolehtivainen, kun hän otti lapsenlapsen joka paikkaan mukaan eikä uskaltanut jättää hetkeksikään yksin toiseen huoneeseen. Myös lapsen ollessa ulkona päiväunilla isoäiti kävi parin minuutin välillä katsomassa, että onko lapsella kaikki hyvin. Kerran isoäiti päätti sitten kysyä suoraan pojalta ja tämän vaimolta, että

antaisivatko he mieluummin oman lapsensa hoidettavaksi toiselle, näkeväälle isoäidille kun näkövammaisen isoäiti on turvallisuusriski. Pojan puoliso myönsi, että hän oli miettinyt asiaa mutta poika oli sanonut, että hän kasvoi aikuiseksi näkövammaisen äitinsä hoivissa ja on kiitollinen siitä. Hänen mielestään näkövammaisuus ei tehnyt äitiä huonommaksi, päinvastoin, perhe-elämä oli rikkaampaa. Isoäiti alkoi miettiä mistä lapsenlapsi olisi jäänyt paitsi, jos hän ei olisi ollut läsnä. Lapsenlapsi oli pienestä asti tottunut kuvailemaan isoäidilleen ympäröivän maailman ja pitämään häntä kädestä kiinni, kun he liikkuvat yhdessä. Tämä oli niin luontevaa. Siitä tuli mieleeni oma kokemukseni äitinä. Poikani kautta olen oppinut näkemään maailmaa uusin silmin ja myös poikani käyttäytyy jossain mielessä eri tavoin kuin esimerkiksi kuurojen vanhempien kuuleva lapsi. Poika on tottunut kuvailemaan minulle ympärilläni olevat äänet ja tapahtumat. Poika on

*Professori Harriet Silius Åbo Akademi-
ta luennoi sukupuolen merkityksestä.*

myös tottunut kosketuskontaktiin, että ei aristele ottaa toista kädestä kiinni tai seisoa ihan liki.

Konferenssissa oli myös muutamia luentoja kuten esimerkiksi Harriet Siliuksen luento sukupuolen merkityksestä sosiaalisesta, biologisesta ja poikkitieteellisestä näkökulmasta. Aihe oli minulle varsin tuttu, koska ensimmäisenä opiskeluvuotena yliopistossa pohdiskelimme opiskelijaryhmässä myös ihmis- ja sukupuolikäsitystä, toisin sanoen omaa identiteettiä.

Siliuksen puheenvuoron jälkeen keskustelin ystäväni kanssa siitä, että nykyään on helpompi elää omana itsenään, kun ei aina tarvitse määrittää tietyksi sukupuoleksi, voi olla myös muunsukupuolinen tai sukupuoleton. Suomessa syntyy vuodessa 2-10 lasta, joiden sukupuolta ei voi määrittää, koska heillä on sekä naisen että miehen sukupuolielimiä. Suurimmassa osassa tapauksista vanhemmat päättävät

heti lapsen syntymän jälkeen leikkauttaa lapselle jommankumman sukupuolen. Tietojeni mukaan Suomessa elää ainakin kaksi henkilöä, joiden vanhemmat ovat päättäneet antaa lapselleen mahdollisuuden itse päättää omasta sukupuolestaan sitten kun he haluavat. Minusta on todella ihailtavaa, että lapsi saa päättää omasta kehostaan ja identiteettistään. Matka voi olla pitkä, mutta se on sitä ihmisarvon kunnioittamista.

Toisen mielenkiintoisen luennon piti transseksuaali aktivistinainen Islannista, joka työskentelee Samtök 78:n toimitusjohtajana. Hän ihmetteli miksi Islannissa asiat ajetaan omissa ryhmissä eikä yhteisin tuumin. Hän mainitsi esimerkkinä, kuinka homoseksuaalit vammaiset maahanmuuttajamiehet eivät ole tervetulleita syntyperäisten vammaisten homomiesten tilaisuuksiin. Ihmiset pyörivät pienissä ympyröissä eivätkä yhdessä suuremmassa joukossa. Aloin miettiä, onko tuo

oikeasti noin. Hän kysyi yleisöltä, että miten muissa maissa koetaan erilaiset ihmiset, mutta yleisöltä ei tullut selviä vastauksia. Mielestäni suomalainen SETA on sellainen järjestö, joka on kaikille avoin ja kuka tahansa on tervetullut sen toimintaan. Lisäksi PRIDE-kulkuuksiin osallistuu joka vuosi eri puolilla maailmaa ihmisiä vammaisista maahanmuuttajiin.

Ystäväni mielestä kaikkein mielenkiintoisimman puheenvuoron piti tanskalainen näkövammaisen psykoterapeutti ja valmentaja, jonka mukaan sisäinen palo ajaa ihmistä elämässään eteenpäin. Hän myös kertoi kirjoittavansa joka päivä positiivisia lainauksia päiväkirjaan, joita hän lukee huonoina päivinä ja saa niistä uutta puhtia arkeen. Paikalla oli myös Merja Heikkonen, jonka kommenttipuheenvuorot osuivat ja upposivat. Hän pyysi yleisöä muistamaan heikommassa tilanteessa olevia näkövammaisia naisia, jotka eivät syystä tai toises-

ta pärjää elämässä niin menestyneesti tai näkyvästi kuin nämä kokemuspuheenvuorojen esittäjät. Juuri he tarvitsevat meidän apuamme ja tukeamme. Heikkosen puheenvuorosta palautui mieleeni vuosien takainen vammaisfoorumin järjestämä työllisyysseminaari Nokian Eeden-kylpylässä, missä yksi osallistujista nousi seisomaan ja kysyi, että miksi täällä esitetään vain työelämässä onnistujien puheenvuoroja eikä ollenkaan niiden epäonnekkaiden. Epäonnekkaiden puheenvuoroista voimme myös oppia paljon, myös niillä on myös painoarvoa. On totta, että olemme kiinnostuneita menestystarinoista ja haluamme kuulla vai motivoivia puheenvuoroja, vaikka tosielämässä on monenlaisia tarinoita. Siinäpä kysymys, että miksi näin on. Ehkä seuraava pohjoismainen näkövammaisten naisten konferenssi on sisällöltään monipuolisempi, ja myös eri asemassa olevat naiset pääsevät valokeilaan. ◆

Kommunikaatiopalvelut 15 vuotta

Tunnelmia juhlaseminaarista

Kuva: Jaakko Evonen

Teksti: Jaakko Evonen

Suomen Kuurosokeat ry:n kommunikaatiopalveluiden 15-vuotisjuhlavuoden juhlaseminaari kokosi lokakuuisena päivänä salin täyteen liris-keskukseen, Helsinkiin. Päivän teemana oli ”Viittomakieli - perheessä, yli sukupolvien”.

Tilaisuuden avasi kommunikaatiopäällikkö **Riitta Lahtinen**. Hänen jälkeensä lavalle astui **Danny De Weerd**, jonka luento käsitteli kuurojen tilaa. Suomalaista viittomakieltä Jyväskylän yliopistossa opiskelevan Weerdin mukaan kuurojen tila syntyy, kun esimerkiksi viittomakieliset keskustelevat ryhmässään. Tällöin he luovat oman tilansa ympäristöön. Tämä tilanne voi syntyä esimerkiksi kaupassa ja ravintolassa. Kuurojen tilassa tärkeitä seikkoja ovat katsekontakti ja tilan järjestely.

Sanna Paasonen kertoi kokemuksestaan kaksikielisenä kuurosokeana ja CODA-lapsen (kuurojen vanhempien kuuleva lapsi) äitinä. Hän toi esille, että kieli- ja kulttuuri-identiteettejä voi olla useita. Paasonen mukaan hän käytti sormiaakkosia ja viittomakieltä lapsensa kanssa jo silloin kun lapsi oli pieni. Paasonen totesi, että lapsen monikielisyyden tukeminen on tärkeitä. Siihen vaikuttaa muun muassa se millainen kommunikointiympäristö lapsella on kotona ja päiväkodissa.

Eija Metsämäki kertoi viittomakielen käyttämisestä omassa perheessään ja siitä, kuinka hänen omat kommunikointimenetelmänsä ovat muuttuneet kuurosokeuden edetessä. Aiemmin hän viittoi vapaaseen tilaan, mutta näön heikentymisen seurauksena hän on siirtynyt kädestä käteen viittomiseen eli

taktiiliin viittomakieleen. Käytössä ovat nykyisin myös keholle tehtävät sosiaaliset pikaviestit. Ne ovat hänen mukaansa käteviä esimerkiksi ruokaa laittaessa.

Anne Ylitalo esitteli tutkimustaan, jossa selvitetään viittomien paikkojen muuttumista kaventuneessa näkökentässä. Aineistossa oli kaksi kuurosokeaa keskusteluparia. Tutkimus on vielä kesken, mutta tässä vaiheessa on ilmennyt, että näkökentän kaventuminen muuttaa viittomatilaa ja viittomien käyttöä. Ylitalon mukaan tämä on hyvä huomioida kommunikaatitilanteessa.

Tuija Mustonen kertoi kokemuksestaan viittomakielisessä yhteisössä Yhdysvalloissa. Hän mainitsi, että siellä ihmiset keskustelevat keskenään tiiviisti ja että tulkit sekä avustajat ovat etäällä keskustelu-

piiristä. Hän toi myös esille, että kielen käyttämiseen voivat vaikuttaa esimerkiksi valaistusolosuhteet: hämärällä kyseeseen voi tulla viittomakieli taktiilisti.

Pirjo Leino ja **Ulla Kungas** esittelivät ”Elämä lahjaksi saatu”-kirjaansa, joka kertoo kuurosokeudesta kolmessa eri polvessa. He näyttivät kirjaa havainnollistavia kuvia sukunsa elämästä menneiltä vuosina.

Luento-osuuden ja kahvien jälkeen vuorossa oli tutustumista työpajoihin. Toimintaansa esittelivät kommunikaatiopalvelut sekä implantti-, taktiilipedagogiikka ja ISE-työryhmät. Leinon ja Kungaksen kirjaa oli myös näytillä. ♦

Kokemuksia liikuntaharrastuksista

Teksti: Joel Ylivuori

Kamppailulajit ja pallopelit ovat muutamia esimerkkejä niistä monista liikuntalajeista, joita olen lyhyen elämäni aikana harrastanut. Ajattelin kertoa, miten kuulonäkövammani on harrastuksiini vaikuttanut.

Aloitetaan jalkapallosta. Harrastin sitä pienenä pari vuotta. Aluksi kenenkään ei ollut mitään hajua säännöistä, juoksimme kentällä pallon perässä kuin kanalauma. Kun pääsin jyvälle mitä pitää tehdä, aloinkin pelata todella hyvin. Olin hyvä tiimipelaaja, syöttelin palloja muille ja tein paljon maaleja. Vuoden, parin kuluttua kuuloni alkoi heikentyä. En enää kuullut mitä joukkuetoverit minulle huusivat, enkä varsinkaan kuullut, mitä neuvoja valmentaja ja isä kentän laidalla huusivat. En ollut vielä saanut kuulokojeita tai edes ollut tietoinen semmoisista. Pelaaminen alkoi vaikeutua ja se huomattiin, joten minut päätettiin laittaa maalivahdiksi. Siellähän ei

niin paljoa tarvitse kuulla mitä ympärillä huudellaan. Junnupeleissä pallo ei koskaan tullut maaliin, joten kyllästyin ja tein vain hiekkalinnoja. Lopulta meni kiinnostukseni koko lajiin ja päätin lopettaa sen. Olen katunut päätöstä, sillä pidän yhä jalkapallon pelaamisesta, vaikka en ole enää hyvä siinä.

Jalkapallon jälkeen päätin aloittaa karaten, sillä kamppailulajit olivat mieleeni. Olin saanut kuulolaitteet ja pystyin seuraamaan tunnilla hyvin, vaikka ne sitten otellessa piti laittaa pois vähäksi aikaa. Opin nopeasti erilaisia taktiikoita ja miten puolustaa itseäni. Kävin leireillä ja katsomassa otteluita Suomen eri kolkissa. Etenin yöissä siniseen asti. Pääsin ottelemaan kunnolla ja voitinkin muutaman ottelun helposti. Olin onnessani, kun sain tehdä sitä mitä tykkäsin ja oppia uutta koko ajan uutta. Mutta sitten näköni alkoi pikkuhiljaa mennä huomommaksi ja vähitellen minulle tuli sokeita kohtia silmiin. En pystynyt enää näkemään mistä suunnasta

potku tai lyönti tuli, joten en voinut torjua niitä. En pärjännyt enää otte- luissa, joten taas kyllästyin ja päätin lopettaa siihen. 2-3 vuotta kerkesin harrastamaan karatea.

Ammattikoulussa sitten kiinnostuin sulkapallosta ja toivoin sitä aina liikuntatunneilla. Pelasin koulussa niin paljon kuin pystyin, eikä nä- östä vielä ollut haittaa. En saanut lajissa mitään varsinaista opetusta, yritin itse keksiä tapoja pelata pa- remmin ja haastoin kaikkia pelaa- maan kanssani. Eipä siinä kauaa mennyt, kun näkö taas paheni ja sokeat kohdat lisääntyivät ja suu- renivat. Jälleen kerran lopetin lajin turhautuneena. Pelaan silti vähän edelleen.

Yksi laji minulla on pysynyt, nimit- täin golf. Vanhempani pistivät minut pienenä kesäisin golf-leireille ja ra- kastuin lajiin heti. Hankin nopeasti luvan pelata kentillä, pääsin harjoit- telemaan paljon ja sain myös opet- tajan, joka ohjasi muitakin nuoria kentällä. Kävimme porukalla jun-

nujen kisoissa monessa paikoissa ja rakastin niitä reissuja. Pelasin vanhempieni kanssa paljon ja pe- laan yhä. Olen harrastanut golfia jo 14 vuotta ja alan vihdoon olla siinä hyvä. Näköni ja kuuloni vaikeutta- vat kyllä pelaamista paljon, mut- ta golfissa on se hyvä puoli, ettet yleensä pelaa yksin vaan muiden kanssa ja he katsovat mihin pallosi menee. Joten lajia on helppo pela- ta kuulonäkövammaisenaikin. Olen ollut mukana kuurojen kisoissa ja myös HCP golf, eli erityisryhmille tarkoitettu golf-seura järjestää pal- jon kisoja ja olen niissäkin jo ollut mukana. Olen myös kuullut, että on sokeitakin golfin harrastajia.

Lopuksi vielä sanon, etteivät kuu- lon ja näön ongelmat välttämät- tä ole aina este harrastuksissa. Yleensä on kyse tahdosta ja lajin muokkaamisesta niin, että voi itse harrastaa sitä. Itse tajusin sen vas- ta golfia harrastaessani. Aina kan- nattaa yrittää kaikkensa, jos jostain pitää. ◆

Harri Kososen *Tanssija II* on yksi äänikuvailun saaneista veistoksista. Sen ja muut voi kuunnella sivuilta www.kuurosokeat.fi/kommunikaatio/ linkistä *Kuvailu*.

Veistosten äänikuvailu

Teksti: Jaakko Evonen

Suomen Kuurosokeat ry:n kommunikaatiopalveluiden implanttityöryhmä järjesti lokakuussa Kosketettava taide ääneksi -työpajan liris-keskuksessa. Työpajan veti musiikin maisteri **Riikka Hänninen**. Ideana oli tuottaa äänikuvailu osaan Koskettavin veistos -näyttelyyn tulevista veistoksista.

Meitä osallistujia oli työpajassa kaikkiaan viisi. Aamupäivällä vuorossa olivat harjoitukset, jotka pääsivät käyntiin äänen avauksen jälkeen. Monet harjoitukset olivat hauskoja ja eräs niistä oli merenpohjan äänimaailman matkiminen. Minusta hienointa oli, kun mielikuvitusta sai käyttää mielin määrin. Ryhmässä kuuli hyvin erilaisia ja persoonallisia äänituotoksia, joista osa oli myös huvittavia. Kaikilla tuntui olevan mukavaa ja aika menikin nopeasti.

Harjoitusten jälkeen oli vuorossa itse äänikuvailujen tekeminen. Ideana oli löytää puhutteleva veistos ja tehdä siitä persoonallinen kuvailu käyttäen omaa kehoa äänilähteenä. Tutkin veistosta ja annoin ajatuksen virrata. Kuvailun tekeminen ei ollut-

Kuva: Harri Kosonen

kaan niin haastavaa kuin luulin vaan aika "vapauttavaa". Loppujen lopuksi kysymys on tiedon, oman kokemuksen ja ennen kaikkea tulkinnan välittämisestä. Siinä ei ole yhtä ainoata oikeata tapaa vaan erilaisia näkemyksiä on yhtä monta kuin kuvailun tekijöitäkin.

Palautteen mukaan jotkin osallistujat olivat saaneet lisää itseluottamusta, kun aiemmin he eivät ehkä olleet kuulleet kaikkia ääniä ja nyt he saattoivat harjoitella niiden tekemistä turvallisessa ilmapiirissä. Itse koin, että päivän parasta antia oli uusien taiteen kuvailemisen tapojen löytäminen. Mielestäni äänikuvailu on eräs varteenotettava keino tuoda taidetta lähemmäksi aistivammille henkilöille ja siten parantaa osallisuutta. ◆

Elli Aaltosesta Kelan pääjohtaja

40-vuotisjuhlavuotena otetussa kuvassa oikealta Elli Aaltonen, Seppo Jurvanen (1952-2016), Kai Leinonen ja Riitta Kuusi. Kuva: Suomen Kuurosokeat ry:n kuva-arkisto.

Teksti: Tuija Wetterstrand

Elli Aaltosen pitkä tie Kansaneläkelaitoksen (Kela) pääjohtajaksi sai lopullisen sinetin tasavallan presidentti **Sauli Niinistön** esittelyssä perjantaina 11.11. Kelan valtuutetut valitsivat Aaltosen ehdokkaakseen jo toista kuukautta sitten. Valinta oli täpärä ja lopulta arpa ratkaisi voittajan. Sen jälkeen nimitys juuttui poikkeuksellisen pitkäksi aikaa sosiaali- ja terveysministeri **Pirkko Mattilan** (ps) pöydälle. Viimein nimitys päätettiin käsittelemään valtioneuvoston istunnossa ja vietiin presidentin esittelyyn, jonka jälkeen valinta oli virallinen. Elli Aaltosen virkakausi käynnistyy ensi vuoden alussa, kun nykyinen pääjohtaja **Liisa Hyssälä** (kesk) jää eläkkeelle.

Aaltonen on Itä-Suomen aluehal-

lintoviraston 62-vuotias ylijohdaja. Koulutukseltaan hän on yhteiskuntatieteiden tohtori. Aaltonen kutsuttiin Suomen Kuurosokeat ry:n 40-vuotisjuhlavuoden 2011 neuvottelukunnan puheenjohtajaksi ja hän otti tehtävän vastaan mielellään. Neuvottelukunta on jatkanut toimintaansa myös juhlavuoden jälkeen hieman vaihtuvalla kokoonpanolla mutta puheenjohtajana on jatkanut kuurosokeiden asian sydämelleen ottanut Elli Aaltonen.

Uudessa toimessaan pääjohtajana Elli Aaltonen vastaa Kelan strategisesta suunnittelusta sekä operatiivisesta johtamisesta ja kehittamisestä, asioiden esittelystä hallitukselle ja hallituksen päätösten toimeenpanosta. Lisäksi pääjohtaja valmistelee työjärjestyksen hallituksen päätettäväksi. ♦

Selvitysmies Könkkölältä ehdotuksia vammaispalvelujen säästöiksi

Lähde: STM:n tiedote 14.10.2016

Sosiaali- ja terveysministeriön asettama selvitysmies **Kalle Könkkölä** on tehnyt useita ehdotuksia vammaispalvelujen vaihtoehtoisista säästöistä. Ehdotusten mukaan mahdollisia säästöjä voitaisiin saada yhteensä noin 74 miljoonaa euroa.

Selvitysmies luovutti ehdotuksensa perhe- ja peruspalveluministeri **Juha Rehulalle** perjantaina 14. lokakuuta. Selvitystyön tavoitteena oli löytää vaihtoehtoja hallituksen linjaamille säästöille. Ehdotuksissa on otettu huomioon palveluiden parempi kohdentaminen, uusien toimintamallien käyttöönotto ja hallinnollisen työn karsiminen.

Liikkumisen tuesta noin 30 miljoonan euron säästöt

Selvitysmies esittää, että ne henkilöt, jotka jo ennen korkeaa ikää tarvitsevat vammaispalvelulain mukaisia kuljetuspalveluja, säilyttäisivät aina oikeutensa näihin kuljetuspalveluihin myös ikääntyessään. Jos toimintatarajoite ja vaikeus käyttää julkista joukkoliikennettä johtuvat pääosin korkeasta iästä, henkilöllä ei olisi

oikeutta vammaispalvelulain mukaisiin liikkumisen palveluihin. Iän tuomien toimintarajoitteiden takia joukkoliikenteessä erityisiä vaikeuksia kokevilla henkilöillä tulisi kuitenkin olla subjektiivinen oikeus vähintään 36 yhdensuuntaiseen matkaan vuodessa sosiaalihuoltolain perusteella.

Vaihtoehtoja liikkumisen tuen järjestämiseksi olisivat muun muassa leasing-auto ja henkilökohtaisen budjetin matkakukkaro. Henkilökohtainen budjetti sopisi paljon kuljetuspalvelua käyttävälle henkilölle, joka kykenisi järjestämään kuljetuspalvelut ja liikkumisen tuen itse saamansa budjetin mukaisesti.

Lisäksi selvitysmies ehdottaa, että erityisesti kuljetuspalvelua käyttävillä vammaisilla aletaan järjestää liikkuemistaidon ohjausta ja kaikki kuljetuspalvelut sekä Kelan korvaamat kuljetukset yhdistetään alueellisiin Kelan ylläpitämiin keskuksiin.

Maakuntiin henkilökohtaisen avun keskuskeskukset ja hallintoa keveämmäksi

Selvitysmies ehdottaa, että joka maakuntaan perustetaan henkilökohtaisen avun keskus, joka toimisi vertaistukivetoisesti läheisessä yh-

teistyössä maakunnallisten sosiaalikeskusten kanssa.

Muita henkilökohtaiseen apuun liittyviä ehdotuksia ovat henkilökohtaisen budjetin sovellus henkilökohtaiseen apuun, taksien odotustaksaa pienempi asiointilisä sekä henkilökohtainen apu hengityslaitetilaille.

Lisäksi selvitysmies esittää hallinnon keventämistä muun muassa vähentämällä lääkärintodistuksia, määräaikaisia päätöksiä ja asumisyksiköiden asukkaiden asioiden kirjaamista ja raportointia sekä laatimalla palvelusuunnitelmat ja -päätökset samanaikaisesti.

Invalidivähennyksen poistolla suurimmat säästöt

Suurimmat säästöt voitaisiin selvitysmiehen raportin mukaan saavuttaa invalidivähennyksen poistolla (32 miljoonaa euroa). Könkkölän mukaan verotuen käyttö ei ole oikea tapa tukea vammaisia ihmisiä, vaan säästyvät rahat on tarkoituksenmukaisempaa käyttää palveluihin.

Selvitysmies ehdottaa jatkotyössä arvioitavaksi, aiheuttaako invalidivähennyksen poisto joillekin ihmisille tai vammaisryhmille kohtuuttoman tilanteen ja voisiko eläkkeensaajien hoitotuen tai vammaistuen uudelleen määrittelyllä korjata mahdollisia kohtuuttomuuksia.

Luonnos uudeksi vammaispalvelulain lausunnon keväällä 2017

Selvitysmiehen ehdotukset otetaan huomioon ja niitä arvioidaan sosiaali- ja terveysministeriössä erityisesti lainsäädännön muutostarpeiden ja kokonaisuudistuksen tavoitteen toteutumisen näkökulmasta. Arvioinnin tueksi on avattu kaikille avoin otakantaa.fi-kysely. Palautetta pyydetään myös eri asiantuntijoilta ja sidosryhmiltä.

Ministeri Rehula kiittää selvitysmiestä haastavan selvityksen tekemisestä ja vammaisten henkilöiden osallistamisesta ehdotusten laadintaan.

”Selvitysmiehelle ja häntä laskennassa avustaneille virkamiehille on tuottanut haasteita se, että osin säästöehdotusten potentiaalisen kohderyhmän suuruutta on ollut vaikea arvioida eikä tietopohja palveluista ole aukoton. Nämä ehdotukset ovat kuitenkin hyvä pohja vammaislainsäädännön uudistuksen jatkotyölle”, ministeri Rehula totesi.

Luonnos uudeksi vammaisten henkilöiden erityispalveluja koskevalaiksi on tarkoitus saada lausunnoille keväällä 2017. Vammaispalvelulainsäädännön uudistamisella on liitymäkohtia myös sote- ja valinnanvapauslainsäädännön valmisteluun. ◆

Toimeentulotuki siirtyy Kelalle

Perustoimeentulotuki siirtyy kunnilta Kelan hoidettavaksi vuoden 2017 alusta. Toimeentulotuki ei muutu: sitä saa muutoksen jälkeen samoihin menoihin kuin ennenkin. Toimeentulotuki on Suomessa asuvan tai oleskelevan henkilön viimesijainen taloudellinen tuki, joka kattaa elämän perusmenoja. Perustoimeentulotukea voi saada, jos kaikki käytettävissä olevat tulot ja varat eivät riitä välttämättömiin jokapäiväisiin menoihin.

Kunnan sosiaalitoimisto voi harkintansa mukaan myöntää edelleen täydentävää tai ehkäisevää toimeentulotukea sellaisiin menoihin, joihin asiakas ei voi saada perustoimeentulotukea.

Lisätietoa perustoimeentulotuesta: www.kela.fi/toimeentulotuki ja kyselasta.kela.fi.

Kela on tehnyt videon, jossa esitetään havainnollisesti toimeentulotuen asiakkaan polku. Askelmerkkien avulla tuen hakeminen, hakemuksen käsittely ja tuen maksaminen hahmottuvat selkeänä kokonaisuutena. Tutustu videoon YouTubessa Kelakanavalla. Siellä on myös muita havainnollistavia videoita Kelan toiminnasta. ◆

Lähde: Kelan tiedote 7.11.2016

Uusi VANE aloittaa

Uusi vammaisten henkilöiden oikeuksien neuvottelukunta aloittaa toimintansa ensi vuoden alussa. Se korvaa nykyisen valtakunnallisen vammaisneuvoston. Lyhenne VANE säilyy entisellään. Muutos liittyy vammaisten henkilöiden oikeuksista tehdyn YK:n yleissopimuksen toimeenpanoon Suomessa.

Vammaisten henkilöiden oikeuksien neuvottelukunta toimii sosiaali- ja terveysministeriön yhteydessä yleissopimuksen mukaisena koordinaatiojärjestelmänä. Neuvottelukunnan tehtävänä on helpottaa vammaisten henkilöiden oikeuksista tehdyn yleissopimuksen täytäntöönpanoon liittyvää toimintaa valtionhallinnon ja yhteiskunnan eri aloilla ja tasoilla.

Neuvottelukunnassa on puheenjohtaja, varapuheenjohtaja ja enintään 16 muuta jäsentä, joista vähintään viiden on edustettava vammaisia henkilöitä tai heidän omaisiaan. Vammaiset henkilöt tai heidän omaisensa nimetään vammaisjärjestöjen esityksestä.

Neuvottelukunnan asettaa valtioneuvosto neljäksi vuodeksi kerrallaan, paitsi ensimmäisen neuvottelukunnan toimikausi kestää vuoden 2019 huhtikuun loppuun. ◆

Lähde: STM:n tiedote 4.11.2016

Vammaiskortti-hanke etenee

Vammaiskortti-hanke järjesti lokakuussa Helsingissä vammaisjärjestöjen kuulemistilaisuuden, johon osallistui yli 40 eri toimijaa. Ideoita Vammaiskortin kehittämiseksi on tullut myös sähköpostitse ja alkusyksystä toteutetulla kyselyllä. Uusi kysely Vammaiskortin kriteeristöä ja Vammaiskortilla saatavien hyötyjen tarpeen kartoittamiseksi tehdään lähikuukausina. Vammaiskortti-hankkeen seuraava keskustelutilaisuus on joulukuun alussa Helsingissä. Tilaisuudesta lisää seuraavassa Tuntosarvessa.

Lisäksi ensi vuonna järjestetään paikallisia Vammaiskortin mahdollisuudet -tilaisuuksia Helsingin lisäksi myös Turussa, Tampereella, Jyväskylässä, Oulussa ja Rovaniemellä.

Vammaiskortin tavoitteena on vammaisten ihmisten yhdenvertaisuuden, osallisuuden ja liikkuvuuden edistäminen Euroopassa. Vammaiskortti-hankkeen aikana pyritään luomaan edellytykset kortin käyttöönottoon Suomessa. Kortin käyttöönottoajankohta ilmoitetaan myöhemmin hankkeen aikana. Usean tahon yhteistyöhanketta koordinoi Kehitysvammaisten Palvelusäätiö. ◆

Lähde: Vammaiskortti-hanke 3.11.2016

Tulkkitilauksen muistilista

Tulkkauspalvelun tilaamiseksi asiakkaan tulee tehdä tulkkitilaus Vammaisten tulkkauspalvelukeskukseen (Vatu). Asiakkaan tulee tulkkitilauksessa ilmoittaa seuraavat asiat:

- nimesi, asiakasnumerosi tai syntymäaikasi
- tulkkauksen päivämäärä sekä tulkkauksen alkamis- ja päättymisaika
- tulkkauspaikan tarkka osoite ja kunta, jonka alueella tulkkaus tapahtuu
- paikka, jossa tapaat tulkin
- mihin tilanteeseen tarvitset tulkkiä: onko kyseessä esimerkiksi kokous tai lääkärissä käynti
- mistä tulkki saa tulkkaustilanteeseen liittyvää materiaalia, jos sitä on saatavilla
- muut tilaukseen liittyvät lisätiedot, esimerkiksi tulkkaustilaisuuden kieli.

Tulkkitilausten osalta on tärkeää, että asiakas ilmoittaa tilauksessaan tulkkitilausta koskevat tilaustiedot, jonka jälkeen Kela etsii asiakkaan tilaukseen sopivan tulkin. Kela tiedottaa tulkkitilauksen lisätietojen perusteella palveluntuottajaa tulkkiä koskevista velvoitteista esim. osallistumismaksut, matkakustannukset, ilmoittautumiset yms. Asiakkaan ei tarvitse hoitaa tulkin puolesta tällaisia asioita. ◆

Lähde: Vatun kirje 9.11.2016

Tiedote Kuopion aluesihteerin työalueen muutoksista

Raha-automaattiyhdistys on ohjeistanut Suomen Kuurosokeat ry:tä yhdistämään aluesihteerityön ja kotikuntatyön vuoden 2017 alusta lähtien. Samassa yhteydessä tälle yhdistetylle toiminnolle myönnetty avustussumma pienenee. Se on merkinnyt YT-neuvotteluja myös alueilla toimivien työntekijöiden keskuudessa. Joudumme lakkauttamaan Kuopion aluetoimiston ja aluesihteerin toimen 1.1.2017 alkaen.

Kuopion alueen asiakastyötä hoitaa 1.1.2017 alkaen opintokoordinaattori **Harri Peltola**. Hänen työalueeseensa kuuluvat Pohjois-Savon, Pohjois-Karjalan ja Kainuun alueella asuvat kuurosokeat ja kuulonäkövammaiset asiakkaat. Lisäksi hän jatkaa opintokoordinaattorin tehtävissä valtakunnallisena asiantuntijana. Koko alueellisen työn yksikön toimintatapoja ja nimikkeitä uudistetaan. Suora asiakastyö kuitenkin jatkuu ja on yksi tärkeimmistä tehtävistämme myös tule-

vaisuudessa. Kaikista muutoksista tiedotetaan tarkemmin heti vuoden alussa aluesihteeritiedotteessa. Samassa tiedotteessa on tarkoitus jakaa kaikille asiakkaillemme muiden aistivammajärjestöjen aluetyöntekijöiden ja sairaaloiden kuntoutusohjaajien yhteystiedot.

1.1.2017 alkaen Kuopion aluesihteerinä aloittavan Harri Peltolan yhteystiedot ovat:

Suomen Kuurosokeat ry
Harri Peltola
Kalevankatu 10
40100 JYVÄSKYLÄ
040 505 4683
harri.peltola@kuurosokeat.fi

Terveisin

Päivi Ojanperä, Kuopion aluesihteerin

Ritva Rouvinen, aluejohtaja

Päivi haluaa toivottaa kaikille hyvää jatkoa! ◆

◆ Kerhot

Satakunnan kerho

Satakunnan kuurosokeiden kerhon tämän vuoden viimeinen kokoontuminen pidetään pe 16.12. klo 12 - 15 Satakunnan näkövammaisten toimiloissa. Os. Otavankatu 4 C 49, Pori.

Tervetuloa viettämään Suomen Kuurosokeat ry:n 45-vuotisjuhlia. Kyseinen päivä on yhdistyksen perustamispäivä. Mukana myös yhteistyökumppaneita. Tarjolla puuroa, soppaa ja kahvia.

Muista ilmoittaa tulostasi (myös tulkki ja ruokavaliot) 1.12. mennessä. Lisätiedot puh. 0400 532 413 tai s-posti: saini.lepisto@gmail.com ■

Puuropäivä Jyväskylän aluetoimistolla

Aika ja paikka: perjantai 16.12.2016 klo 10 - 14. Kalevankatu 10, Jyväskylä.

Keski-Suomen kuulonäkövammaisten kerho ja Vaasan kuurosokeiden kerho kokoontuvat perinteisen puuropäivän merkeissä juhlimaan 45-vuotiasta yhdistystämme. Olette lämpimästi tervetulleita niin asiakkaat kuin yhteistyökumppanitkin! Voitte osallistua mukaan koko päivään tai käydä vain osassa ohjelmaa.

Ohjelma

klo 10 Keski-Suomen keskussairaalan kuntoutusohjaaja Rauno Jäntti
klo 11 Joulupuuroa tarjolla
klo 12 Duo Käet ylös esiintyy
klo 13 Kuurosokean käsityönäyttely ja -myynti
klo 14 Kahvit ja glögit kuumana

Ilmoittautumiset pe 9.12.2016 mennessä aluesihteerille Jenni Paanalalle: puh. 0400 581 659 tai jenni.paanala@kuurosokeat.fi. Ilmoita myös mahdolliset erityisruokavaliot sekä tuleeko tulkki/opas/avustaja mukaan. Jokaisen tulkkia tarvitsevan tulee tehdä oma tilaus Kelan välityskeskukseen. Kela yhdistelee tarvittaessa tilauksia. Paikalla ei ole yleis-
tulkkausta. ■

Tampereen kerho

Kerhon ja Toimintapäivien yhteinen hetki pidetään 5.12 klo 14 Kuurosokeiden Toimintakeskuksella. Osoite Insinöörinkatu 10. Tavataan takapihalla. Paistetaan makkaroita ja syödään lettuja. Tervetuloa! ■

Turun kerho

Turun kuulonäkövammaisten kerho kokoontuu joululounaalle tiistaina 13.12.2016 kello 12 - 16. Uusi paikka on ravintola Pippurimyly, osoite Stålminkatu 2, Turku. Muutos tuli yleisön pyynnöstä. Ravintolassa pöytiintarjoilu. Omavastuu 10 euroa. Tulkki tai avustaja maksaa itse. Vii-

meinen ilmoittautuminen 1.12.2016
mennessä: 040 7749 207 tai sanna.
nuutinen@kuurosokeat.fi ■

Viittojat-kerho

Viittojat-kerho järjestää 17.-21.6.2017
kesäristeilyn Helsingistä Travemun-
deen, Saksaan. Alustava ohjelma on
seuraava:

Lauantai 17.6.

klo 11 bussi lähtee Hervannan Toi-
mintakeskuksen edestä. Saapumi-
nen satamaan klo 14. Laiva lähtee
klo 17.

Sunnuntai 18.6.

koko päivä omaa vapaa-aikaa laival-
la (esim. shoppailua). Saapuminen
Saksaan illalla klo 21.30. Yöpymi-
nen laivalla.

Maanantai 19.6.

Aamupalan jälkeen poistuminen lai-
valta. Matka jatkuu omalla bussilla
Hampuriin, jossa ollaan koko päivä.
Paluu laivalle klo 23. Lähtö klo 3 aa-
muyöllä.

Tiistai 20.6.

Viittojat-kerhon vuosikokous noin 3
tuntia.

Keskiviikko 21.6.

klo 9 saapuminen Helsinkiin. Bussi
jatkaa Tampereelle klo 12.30.

Hinta B-luokan 2hh 635 e ja A-luo-
kan 2hh 760 e. B-luokan 1hh 835 e
ja A-luokan 1hh 1035 e. Vähintään
40 maksavaa matkustajaa. Hintaa
viittojille ja tulkeille on sama. Hintaan
sisältyvät kaikki matkat, päivälliset,

brunssi, aamupalat ja 2 tunnin kier-
toajelu Hampurissa suomenkielisen
oppaan johdolla. Hampurissa voi-
daan sopimuksen mukaan shoppail-
la ja käydä jossain syömässä (ruoat
ja juomat omakustanteiset).

Sitovat ilmoittautumiset 9.1.2017
mennessä: ulla.kungas@gmail.com
tai 050 4636 740. Ilmoittautujille lä-
hetetään tammikuun aikana mat-
kasta lisätietoa ja ennakkomaksu.
Osallistujien tulee hakea heti Kelal-
ta tulkkauksen päätös ulkomaanmatkaa
varten. Lisäksi on oltava voimassa
oleva passi tai EU-henkilökortti.

Tervetuloa mukaan! Terveisin toimi-
kuntalaiset Ulla Kungas, Anita Palo
ja Päivi Ahtiainen. ■

◆ **Viriketoiminta**

Tampereen Toimintapäivät

Joulukuun ennakkotietoa:

3.12. klo 10 - 16. Tampereen seu-
dun näkövammaisten joulumyyjäi-
set kerhohuoneella. Osoite Aleksis
Kiven katu 30, Tampere. Milla myy
siellä myös kuurosokeiden käsitöitä.

8.12. Mennään Virpi-tulkin grillil-
le maistamaan kuumia koiria. Ta-
paaminen grillillä klo 13. Osoite
Tesomankatu 14, Tampere. Keskus-
tasta bussit numero 8 ja 17 ajavat
grillin vierestä. Vierailuun on varattu
aikaa 2 tuntia.

10.12. Aamulehden joulumyyjäiset Tampere-talolla. Tapahtumassa mukana myös Toimintapäivät.

14.12. klo 14 - 18.30. Kuurosokeiden Toimintakeskuksen työtilarakennuksen kaikille avoimet joulumyyjäiset. Osoite Insinöörinkatu 10, Tampere. Joululahjoiksi savitöitä, mattoja, istuinalusia, villapaitoja, pipoja, lapsia, huiveja, sukia, rottinkieläimiä, sisustustavaroita, kortteja ja tauluja sekä koruja!

16.12. klo 8 - 10. Toimintakeskuksen puurojuhla päärakennuksella. Kuurosokeiden oma yhdistys täyttää 45 vuotta!

Terveisin Toimintapäivien ohjaaja Milla Lindh, puh. 040 588 4238, la.lindh@kuurosokeat.fi ■

[Helsingin viriketoiminta](#)

Joulukuun toimintaa:

Kuntopiiri

Torstaisin 1.12, 8.12. ja 15.12. klo 13 - 16. liris, 2. kerros. Os. Marjanie-
mentie 74, Helsinki. Vetäjänä Jaana
Marttila tai Sanna Kirjonen. Kunto-
salissa kuntoharjoittelua, uima-
allasosastolla vesijumpkaa, uintia ja
saunomista. Paikalla kaksi yleistulk-
kia. Kuntosali on meidän käytössä
klo 13 -14.30 ja uima-allasosasto klo
13 -16. Kuntosalille oma pieni pyyhe
ja uima-allasosastolle iso pyyhe mu-
kaan.

Kommunikaatiopiiri

Ke 7.12. klo 12.30 - 16 Tennispa-
latsi, HAM-museo. Os. Eteläinen
Rautatiekatu 8, Kamppi, Helsinki.
Tapaaminen lippukassalla (2. ker-
ros). Opastettu kierros alkaa klo 13.
Kuvailutulkattu opastus kestää noin
tunnin. Näyttely sisältää japanilaisen
Yayoi Kusaman (s. 1929) merkittä-
vimpiä teoksia, joihin kuuluu maa-
lauksia, veistoksia ja installaatioita.
Kierroksen jälkeen on aikaa kierrellä
omaan tahtiin tai voidaan mennä yh-
dessä kahville klo 15. Erityisryhmän
pääsymaksu 8 e, tulkit/avustajat il-
maiseksi. Kahvit omakustanteisesti.
Paikalla ei ole yleistulkkia. Tilaa oma
tulkki mukaan. Ilmoittaudu Anitalle
viimeistään to 1.12.

Kädentaitopiiri

liris, Suomen Kuurosokeat ry:n
keskustoimiston Frans Leijonin ko-
koushuone, 4. krs. Vetäjänä kuu-
lonäkövammainen artesaani Mirka
Lodewijks. Mukaan mahtuu 10 asia-
kasta. Paikalla on kaksi yleistulkkia.
Kahvitarjoilu 1 e.

Ti 13.12. klo 13 -17. Aiheena joulu-
kortit. Ilmoittaudu Anitalle viimeis-
tään ke 7.12.

Ti 20.12. klo 12 -16. Aiheena joulu-
koristeet. Ilmoittaudu viimeistään ti
13.12.

Pistekirjoituspiiri

Ti 13.12. klo 9 -12. Suomen Kuuro-
sokeat ry:n keskustoimiston Frans

Leijonin kokoushuone. Tuo mukana noin 5 euron pistekirjoitusopiskeluun liittyvä pikkujoululahja paketoituna. Jokainen saa itselleen arvonnassa pikkujoululahjan. Pistekirjoituspiirin vetäjä Marjo Pylväinen kertoo lisää paikan päällä. Mukana kaksi yleistulkkia. Uudet ja vanhat opiskelijat ovat tervetulleita opiskelemaan tai kertaamaan pistekirjoitusoppia. Kahvitarjoilu (1 e). Ilmoittaudu Anitalle viimeistään pe 9.12.

Juhlapuuro

Pe 16.12. klo 8 - 12 liris, Suomen Kuurosokeat ry:n keskustoimisto. Samana päivänä Suomen Kuurosokeat ry täyttää 45 vuotta. Paikalla ei ole yleistulkkia. Tilaa oma tulkki mukaan. Ilmoittaudu Anitalle viimeistään ma 5.12. Ilmoita myös erikoisruokavaliosi ja onko tulkki/tulkkit tai avustaja mukana. Tervetuloa jouluiselle juhlapuurolle!

Fazerin uusi vierailukeskus

Ma 19.12. klo 14.30 - 19. Os. Fazerintie 6, Vantaa. Kokoonnumme klo 14.30 vierailukeskuksen ulko-oven edessä. Tunnin kestävä opastettu kierros alkaa klo 15. Sen jälkeen voimme mennä Fazerin kahvilaan (omakustanteinen). Myös mahdollisuus omatoimisesti tutustua keskuksen ja tehdä jouluostoksia. Paikalla ei ole yleistulkkia. Tilaa oma tulkki mukaan. Ilmoittaudu Anitalle viimeistään ma 12.12.

Hyvää Joulun odotusta! Terveisin vi-

rikeohjaaja Anita Palo. Yhteystiedot: anita.palo@kuurosokeat.fi, tekstiviestit / WhatsApp 040 837 7896 ■

◆ **Urheilua**

Kuurosokeiden mestaruuskeilailun tulokset

Kuurosokeiden mestaruuskeilailut kisattiin 16.10. Seinäjoen keilahallilla. Mukana oli yhdeksän osallistujaa kolmessa eri luokassa. Kilpailussa käytiin kuusi sarjaa ja lopputuloksiin laskettiin mukaan tasoituspisteet. Tuloksissa on ensin puhdas tulos, sen jälkeen tasoituspisteet ja lopputulos tasoituspisteiden kanssa. Omaisten sarjassa käytettiin ns. junnutasoitusta.

Tulokset:

Naiset

1. Maksimainen Kerstin 445, 420, 865
2. Hautalahti Sinikka 311, 420, 731

Miehet

1. Evonen Jaakko 960, 174, 1134
2. Avila Martti 1021, 102, 1123
3. Jäntti Esko 938, 114, 1052
4. Mäkinen Lauri 435, 420, 855

Omaiset

1. Avila Marja-Liisa 971, 971
2. Jäntti Päivi 958, 958
3. Hautalahti Jesse 707, 60, 767 ■

◆ **Ylen Teksti-TV 35 vuotta**

Ylen Teksti-TV-lähetykset alkoivat 7.10.1981. Ensisijaisena kohdeyleisönä olivat Suomen sadattuhan-

net huonokuuloiset. Innostus yllätti kaikki, ja kauppiaille oli vaikeuksia täyttää laitekysyntää.

Alusta saakka ovat olleet mukana uutiset, sää, urheilu, lotto, valuutat, ohjelmatiedot, ruokavihjeet ja kuulovammaisten palvelusivut.

Suomen Kuurosokeat ry:n ilmoitukset julkaistaan **Teksti-TV:n sivulla 554**. Aikaisemmin tiedotuksesta lähetettiin ilmoitukset Teksti-TV:n toimitukseen missä ne lisättiin sivuille. Yle Teksti-TV-toimitus lakkautettiin vuoden 2015 alusta, jonka jälkeen tiedotus on itse päivittänyt sivun 554 ilmoituksia etäeditorin avulla. ■

◆ Julkiset kulkuvälineet

HSL:n vapaalippukäytäntöihin muutos

Helsingin seudun liikenteen (HSL) vapaalippukäytäntö muuttui 1.11.2016 alkaen. HSL:n alueella vakituisesti asuvat ovat oikeutettuja sokeain vapaalippuun, mikäli näkövammaisen haitta-aste on vähintään 50 % (aikaisemmin 90%).

HSL:n matkakortille ladattava vapaalippu hankitaan tai päivitetään matkakortin palvelupisteessä. Todistukset pitää esittää matkakortin palvelupisteessä vapaalipun hankkimista varten. Matkakorttia hankittaessa tai päivitettäessä tarvitaan mukaan: 1. kortin käyttäjän henki-

lötodistus, 2. silmälääkärin todistus tai NKL:n tai FFS:n myöntämä Näkövammaiskortti tai HUS:n todistus näön haitta-asteesta, 3. valokuva Oikeus saattajaan -kantakorttia varten. Sokean vapaalippuun sisältyy aina oikeus maksuttomaan saattajaan. Se todetaan erillisellä näkövammaisen valokuvalla varustetulla Oikeus saattajaan -kantakortilla.

Helsingin, Espoon, Kauniaisten ja Vantaan alueella asuvat, myöntämisperusteet täyttävät sokeat saavat seutuvapaalipun. Keravalla, Kirkkonummella ja Sipoossa asuvat saavat kolmen vyöhykkeen seutuvapaalipun. Uuteen vyöhykemalliin siirryttäessä (arvio käyttöönotosta vuonna 2018) kaikki sokean vapaalippuun oikeutetut saavat koko HSL-alueella kelpaavan seutuvapaalipun (Lähiseutu 3 -lippu). ■

Seuraavat ilmoitusten jättöajat

Tammikuuta 2017 koskevat ilmoitukset ja ne tapahtumat, joiden ilmoittautumisaika päättyy tammikuussa maanantaihin 5.12. klo 12 mennessä.

Muistivinkki vuoden 2017 ilmoitusten jättöaikoihin: jokaisen kuukauden ensimmäinen arkimaanantai klo 12 (poikkeukset elokuu ja marraskuu). ■

Kuvamuistoja Koskettavin veistos -näyttelyn avajaisista 25.10.2016

Vas. voittajateos "Some people knit" ja sen tekijä Pia Männikkö, kesk. Pirkko Pölönen tutkii Harri Kososen kanssa tämän veistosta Tanssija II, oik. Raili Karisaari ja Poika ja pallo, vieressään teoksen tekijä Tarja Malinen. Kaikki kuvat, ellei toisin mainittu: Malla ja Ali Kinnunen.

Kuva: Tuija Wetterstrand

Vas. Martti Avila pitelee sylissään Kaisu Koiviston teosta Pieni utelias, kesk. näyttelyssä olevien teosten valintaraadissa mukana olleet Jaakko Evonen ja Taru Eskelinen keskellä Jenni Tieahon Kuuhunkurkottaja, oik. näyttelyn kuvatuin teos, Tiina-Liisa Kaalamon Luihu.